

Cecilie Lønn

Tekster, grammatikk og vokabular

NIVÅ C1

FAGBOKFORLAGET

Norsk for deg

Cecilie Lønn

Norsk for deg

Tekster, grammatikk
og vokabular

NIVÅ C1

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2021 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

ISBN: 978-82-450-3777-7

1. utgave, 1. versjon 2021
E-utgaven er basert på 1. trykte utgave,
ISBN 978-82-450-2503-3

Elektronisk tilrettelegging: John Grieg: Bergen
Forsidedesign ved forlaget

Forfatteren har mottatt støtte fra Det faglitterære fond.

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

Forord

Det har vært en lang, men spennende prosess å skrive denne boka. Det er ingen tilfeldighet at fortellingene i boka kommer først. Jeg har hatt stor glede av å jobbe med disse historiene sammen med kursdeltakere fra land over hele verden. Når man jobber med fortellende tekster, kommer det fram mange tanker og refleksjoner – og ikke minst en uendelighet av spørsmål. Jeg vil rette en stor takk til alle kursdeltakerne. Uten dere hadde ikke denne boka blitt til. Jammen er dere nysgjerrige og kunnskapstørste! Gleden over å skrive denne boka har vært stor, og jeg håper dere vil like å se alt samlet her. I tillegg håper jeg dere finner det nyttig å jobbe videre med tekstene på en indirekte måte – gjennom vokabularet og oppgavene. Jeg tror dere skal få litt av hvert å bryne dere på her!

Jeg vil også sende varme tanker til mine tre barn. Da dere var små, kunne jeg først og fremst takke dere for deres tålmodighet og forståelse for at «mamma skriver». Nå har dere blitt ungdommer, og nå er det ikke lenger naturlig å takke kun for deres tålmodighet. Nå vil jeg også takke for deres konkrete hjelp, nyttige innspill og innlevelse i mammas bokverden. Fortellingene er ikke lenger bare mine, for mye av dette tilhører vår felles verden. Den største takken går nok til min kloke Idun Sofia, som med sine hverdagsnære, lavmælte og svært reflekterte innspill alltid klarer å få meg inn på sporet når jeg står fast. Innimellom får du meg også til å endre kursen selv når jeg ikke står fast.☺

Jeg vil også takke min redaktør May for tålmodigheten og alle gode råd i tilblivelsesprosessen. Noen bøker tar sin tid – og denne boka ble ikke noe unntak. Men jammen kom vi i mål sammen – denne gangen også!

Kristiansand, april 2021
Cecilie Lønn

Innhold

Om å bruke *Norsk for deg*:

<i>Tekster, grammatikk og vokabular</i>	11
---	----

Fortellingenes plass og funksjon	11
--	----

Oppbygningen av boka	11
----------------------------	----

Vokabular i fokus	12
-------------------------	----

Nettkurs og nettressurser	12
---------------------------------	----

Tekster	13
----------------------	----

Lysene vil skinne	15
-------------------------	----

Ryddedag	21
----------------	----

Lille Emmas store oppdagelse	27
------------------------------------	----

Stor nok	33
----------------	----

På tynn is	41
------------------	----

Mellom bakker og berg ute ved havet	47
---	----

Drønnende stillhet	53
--------------------------	----

Egg og tårer	59
--------------------	----

Fernando og den røde ballen	69
-----------------------------------	----

Nok er nok	75
------------------	----

Julekveld	83
-----------------	----

Grammatikk	87
-------------------------	----

Ubestemt artikkel ved substantiv	89
--	----

Gradbøyning av adjektiv	90
-------------------------------	----

Predikativ	91
------------------	----

Verbet <i>å få</i>	95
--------------------------	----

Om det lille ordet <i>så</i>	98
------------------------------------	----

Hva er et uttrykk?	100
--------------------------	-----

Grammatikkoppgaver.....	101
1) Sett inn riktig form av substantivene.....	101
2) Sett inn riktig form av substantivene.....	103
3) Sett inn riktig form av substantivene.....	105
4) Sett inn riktig form av substantivene.....	106
5) Sett inn riktig form av substantivene.....	108
6) Sett inn riktig form av substantivene.....	110
7) Sett inn ubestemt artikkel der det er nødvendig.	111
8) Sett inn ubestemt artikkel der det er nødvendig.	112
9) Lag sammensatte substantiv.	113
10) Lag sammensatte substantiv.	114
11) Lag sammensatte substantiv.	115
12) Sett inn riktig form av substantivene og adjektivene.	116
13) Sett inn riktig form av adjektivene.	118
14) Sett inn riktig form av adjektivene.	120
15) Sett inn riktig form av adjektivene.	122
16) Sett inn riktig form av adjektivene.	123
17) Sett inn riktig form av adjektivene.	124
18) Sett inn riktig form av adjektivene.	125
19) Sett inn riktig form av adjektivene.	126
20) Er det måtesadverb eller predikativt adjektiv?.	127
21) Sett inn riktig form av adjektivene eller adverbene.	127
22) Sett inn riktig form av adjektivene.....	128
23) Sett inn riktig form av adjektivene.....	129
24) Sett inn riktig form av adjektivene.....	130
25) Sett inn verbene i infinitiv eller presens.....	132
26) Sett inn verbene i infinitiv eller presens.....	133
27) Sett inn verbene i infinitiv eller presens.....	135
28) Sett inn verbene i preteritum.	136
29) Sett inn verbene i preteritum.	138
30) Sett inn verbene i preteritum eller perfektum og lag riktig ordstilling.	139
31) Sett inn verbene i preteritum eller perfektum og lag riktig ordstilling.	140
32) Sett inn verbene i preteritum eller perfektum.	142
33) Sett inn verbene i pluskvamperfektum eller preteritum.....	143
34) Sett inn verbene i pluskvamperfektum.	144
35) Sett inn verbene i 2. futurum.	146
36) Sett inn verbene i 2. futurum.	147
37) Sett inn verbene i 2. futurum.	149
38) Sett inn verbene i 1. kondisjonalis og preteritum.	150

39)	Sett inn verbene i pluskvamperfektum og 2. kondisjonalis og lag riktig ordstilling.	152
40)	Lag om-setninger med pluskvamperfektum og 2. kondisjonalis.	154
41)	Lag om-setninger med de verbtidene som står oppgitt.	156
42)	Lag riktig ordstilling.	157
43)	Lag riktig ordstilling.	159
44)	Lag riktig ordstilling.	161
45)	Lag riktig ordstilling.	163
46)	Lag riktig ordstilling.	166
47)	Lag riktig ordstilling. Sett komma eller punktum selv.	167
48)	Sett inn ordene i ordfamilien i riktig tid/form.	169
49)	Sett inn ordene i ordfamilien i riktig tid/form.	170
50)	Sett inn ordene i ordfamilien i riktig tid/form.	172
51)	Hva er adjektivene av verbene? Sett inn adjektivene i riktig form.	174
52)	Setning B skal bety det samme som setning A.	174
53)	Setning B skal bety det samme som setning A.	176
54)	Setning B skal bety det samme som setning A.	178
55)	Setning B skal bety det samme som setning A.	180
56)	Sett inn riktig preposisjon eller adverb.	182
57)	Sett inn riktig preposisjon eller adverb.	183
58)	Sett inn riktig preposisjon eller adverb.	184
59)	Sett inn riktig preposisjon eller adverb.	185
60)	Sett inn riktig preposisjon eller adverb.	186
61)	Sett inn riktig preposisjon eller adverb.	187
62)	Sett inn riktig preposisjon eller adverb.	188
63)	Sett inn riktig preposisjon eller adverb.	190
64)	Sett inn ordene som mangler. Bøy ordene i parentes. Lag riktig ordstilling.	191
65)	Sett inn ordene som mangler. Bøy ordene i parentes. Lag riktig ordstilling.	193
66)	Sett inn ordene som mangler. Bøy ordene i parentes. Lag riktig ordstilling.	195
67)	Sett inn ordene som mangler. Bøy ordene i parentes. Lag riktig ordstilling.	196
68)	Sett inn ordene som mangler. Bøy ordene i parentes. Lag riktig ordstilling.	198
69)	Bøy ordene i parentes. Lag riktig ordstilling.	200
70)	Sett inn ordene som mangler. Bøy verbene i parentes. Lag riktig ordstilling.	202
71)	Sett inn ordene som mangler, i riktig form.	203

72) Sett inn riktig konjunksjon (<i>og, eller, men, for, så</i>).....	205
73) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	207
74) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	209
75) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	210
76) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	212
77) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	214
78) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	215
79) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	217
80) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	218
81) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	219
82) Sett inn ordene i parentes i riktig tid/form og i riktig rekkefølge.....	220
83) Velg riktig alternativ.	222
84) Velg riktig alternativ.	225
85) Velg riktig alternativ.	228
86) Velg riktig alternativ.	231
87) Velg riktig alternativ.	234
88) Velg riktig alternativ.	236
89) Velg riktig alternativ.	239
90) Velg riktig alternativ.	242
91) Velg riktig alternativ.	244
92) Velg riktig alternativ.	247
93) Velg riktig alternativ.	250
94) Velg riktig alternativ.	252
95) Velg riktig alternativ.	255
96) Velg riktig alternativ.	258
97) Velg riktig alternativ.	261
98) Velg riktig alternativ.	263
99) Velg riktig alternativ.	266
100) Velg riktig alternativ.	269
101) Velg riktig alternativ.	272
102) Velg riktig alternativ.	274
103) Velg riktig alternativ.	277

Vokabular.....	281
----------------	-----

Vokabular fra grammatikkoppgavene (1–103)	283
---	-----

Løsningsforslag	305
-----------------------	-----

Billedliste	329
-------------------	-----

Om å bruke *Norsk for deg:* *Tekster, grammatikk og vokabular*

Fortellingenes plass og funksjon

Boka starter med elleve selvskevne fortellinger. Fortellingene har dermed fått en sentral plass i boka. Når man lærer norsk på høyere nivå, er det viktig at man jobber med et bredt og variert vokabular. Fortellinger rommer andre ord og uttrykk enn det faktatekster gjerne gjør. I en fortelling må man lese mellom linjene og søke seg fram til forståelsen av det usagte (og i etterkant forsøke å sette ord på dette selv). Fortellinger gir også større rom for følelser, og symbolikk får en sterkere funksjon. I en fortelling kan man legge vekt på bruk av synonymer, på uttrykk som brukes ofte, og på uttrykk som brukes sjeldnere, samt på ulike talemåter som i mindre grad finnes i sakprosattekster. Fortellinger gir med andre ord en annen inngang til språket, og her skapes det spennende muligheter for den som jobber med å lære språket i hele dets bredde og dybde. Fortellinger er godt egnet når man skal jobbe med språket på en dyptpløyende måte, og nyansene i språket trer fram mens man jobber. Dette er noen av grunnene til at fortellinger danner utgangspunkt for det øvrige materialet i boka. Utover dette er det også på sin plass å nevne at det er en takknemlig oppgave å jobbe med tekst i et flerkulturelt klasserom. Ulike syn og tolkninger kommer fram, og det gir veldig god trening å skulle uttrykke tanker om dette på norsk.

Oppbygningen av boka

Denne boka består av tre ulike søyler: tekster, grammatikk og vokabular. Store deler av vokabularet springer ut av tekstene, og det samme gjelder for en del av oppgavene. Gjennom tekstene og vokabularlistene skapes det en indre sammenheng i boka, men oppgavene og grammatikken strekker seg

også ut over tekstenes innhold. Når man lærer norsk på høyere nivå, må man trene både på leseforståelse og grammatikk, og man må arbeide med å utvide ordforrådet. Boka gir leseren rikelig med muligheter til å fordype seg i disse disiplinene og styrke sine kunnskaper.

Vokabular i fokus

Ord som står med fete typer i tekstene og oppgavene, blir forklart i ordlister. Ordinnlæring er svært viktig for å oppnå et såkalt høyere nivå (C1) i norsk. Gjennom tekstene ser leseren hvordan ordene og uttrykkene kan brukes. Det er viktig å se eksempler på bruk, men erfaring viser at det også er viktig med forklaringer. Gjennom å løfte fram vokabularet på denne måten blir leseren påminnet viktigheten av å stadig lære nye ord og uttrykk. Det legges vekt på dette gjennom hele boka, både når man jobber med tekster, og når man jobber med oppgaver.

Nettkurs og nettressurser

I tilknytning til bøkene utvikler jeg også mange nettressurser. Man kan bestille videokurs i tilknytning til *Norsk for deg: Tekster, grammatikk og vokabular*. Det er også mulig å kjøpe lydfiler med alle tekstene innlest. I tillegg kan man være med på nye direktetimer gjennom *Norsk for deg!*-portalen. Man kan også finne en del gratis materiell på min YouTube-kanal. Mer informasjon om dette finnes på www.norskfordeg.no.

Lykke til med å bruke læreverket *Norsk for deg: Tekster, grammatikk og vokabular*! Jeg håper du vil like reisen!

Cecilie Lønn

Tekster

Lysene vil skinne

Ryddedag

Lille Emmas store oppdagelse

Stor nok

På tynn is

Mellom bakker og berg ute ved havet

Drønnende stillhet

Egg og tårer

Fernando og den røde ballen

Nok er nok

Julekveld

Lysene vil skinne

Karsten har nok sett hvordan skomaker Andersen gjør det på TV. Hver dag trekker den bestefaraktige mannen ut en **nellikspiker** av klementinen – og for hver gang er det én dag mindre igjen til jul. I likhet med den gamle skomakeren har Karsten i stigende spenning trukket ut 23 nelliker. I kveld sitter det bare én eneste brunsort liten spiker igjen i klementinen. Med dette forstår han at det snart skal skje. Den store dagen – og den magiske kvelden – **står** omsider **for døra**. I morgen når han våkner, vil den uendelige ventetiden være over. Snart er det jul. På ordentlig. Bare det å si ordet – *jul* – skaper en underlig, kilende følelse i magen. Forventningen **sitrer** i ham og **rir ham** som var han grepet av brennende feber. **Kriblingen** kjennes som om hundrevis av maur skulle være på vandring nedover ryggraden ... Å sove

nå er utenkelig. Tanken på alt det **forestående** er for stor, for overveldende, for god til å være sann.

I de siste ukene har han tatt til seg i store doser av julens drømmer og håp. Han føler nesten at det svimler for ham. Det er som om han i egen person har vært passasjer på nissens **slede** bak reinsdyrene langt der oppe på **himmelhvelvingen** mot stjerne**vrimmelen** ... Alt svever omkring i hodet hans. Han ser for seg stua deres. I morgen vil den være helt forandret. Moren vil ha vært oppe til langt på natt for å stille alt i stand, slik han har sett det i filmer og lest om i barnebøker. Det er sånn foreldre er. Det er sånt mammaer gjør for barna sine for å vise dem sin store kjærlighet. Dagen før jul ser alt litt ekstra rotete ut. Men de lar det være slik med vilje, for da skapes den store overraskelsen neste dag for barna i huset. På julaften vil alt være forandret. Forvandlingen er total. Treet vil stå pyntet fra topp til tå. Gavene vil ligge pent innpakket i store hauger under treet. Lysene vil **funkle** og skinne **om kapp** fra gulv til tak. Det vil være **knakende** ild på peisen. Frokostbordet vil være dekket og juleduken nystrøket. Førjulspresangen vil ligge på tallerkenen hans, og på veggen like ved peisen vil det henge en **bugnende** julestrømpe. Julesangene vil **kime** ut i rommet – og midt i alt dette vidunderlige står moren hans i en rød kjole med blanke knapper, og hun stråler. Karsten vet alt dette, og han frydes ved tanken. Hun skal være lykkelig og ikke det minste trist mer, for hun er den nydeligste blant mødre på jorden. Også hun vil fryde seg over at den etterlengtede dagen er kommet. På denne dagen vil hun ikke være lei seg og heller ikke sliten, selv om hun har jobbet hardt for å stille alt i stand. Mors **verkende** skuldre og hodepine vil være som fløyet bort og som strøket ut med vinden, for hun har gledet seg sånn til å overraske den lille familien sin. Klementiner, dadler, nøtter, småkaker, marsipan, Twist og andre godsaker vil stå klart på bordet, og alt vil skinne. Hvem kan vel sove med hodet fullt av slike herlige tanker?

Til tross for at Karsten trodde han aldri ville få sove denne natten, må han på et tidspunkt ha sovnet. Det forstår han, for plutselig har det blitt morgen. *Julemorgen*. Han strekker seg så lang han er. Nå har dagen altså kommet ... Forventningen og spenningen sitter fortsatt fast i kroppen. Men samtidig kjenner han en annen **snikende, merkverdig** følelse ... Han forstår ikke helt hva denne følelsen er, eller hvorfor han kjenner den. Er det noe som mangler? Det er jo julemorgen ... Kommer ikke julemorgen med toner og klang? Skulle han ikke nå ha kjent dufter og hørt lyder, stemmer og lys klirring med glass? Alt er så underlig stille. Ja, **han tar seg i** å føle

at det ligger en slags tomhet i veggene ... Hvor kommer denne uvirkelige følelsen fra? Ikke en lyd er å **ane** der inne fra stua. Noen lange sekunder blir han stående foran sin egen soveromsdør. Han tar opp Langemann – bamsen som har fulgt ham siden han var liten. Langemann er alltid med, spesielt når det skjer noe uforutsigbart. Da er bamsen ekstra god å ha, like myk og trofast som alltid. Det kommer aldri noen overraskelser fra den kanten. Overraskelser er noe Karsten absolutt ikke liker. Livet har lært ham at overraskelser ikke bare er av det morsomme slaget. Uroen sitter nå fast som en tung klump i magen. Istedenfor å **røske opp** døra og løpe ut i stua som en glad **villmann**, blir han stående en lang stund med Langemann presset inntil ansiktet. Nå kjenner han det han ikke vil kjenne. Lukten. Den lukten som forteller det han ikke vil vite.

Karsten presser nå øynene hardt sammen. **Jommen pipler** det fram noen tårer i tillegg. Han tviholder på Langemann og dytter ham inn under pysjen. Som om det er Langemann som gir ham det motet han trenger, åpner han døra inn til stua.

Jo, forvandlingen er virkelig total.

I går var stua deres ei normal, rotete stue. Kjøkkenet var også uryddig på en helt ufarlig måte. I dag er ingenting slik det var i går.

Grønne tomflasker ligger slengt overalt. Plastposer fra Coop **tyter fram** fra krokene. Potetgull ligger strødd i **stier** rundt omkring i stua. Knust glass stikker opp som små **spir** på kjøkkengulvet. Det er våte flekker på teppet. En fremmed mann ligger på sofaen. Moren ligger i stolen med sort, trang kjole og **raknet** strømpebukse. Lepestiften hennes er gnidd utover kinnet. Alt synker i Karsten. Er det virkelig mor som ligger der? Hvor er far? Og hvor ble julemorgenen av?

Lukten er det aller verste. Den lyver aldri. Man kan aldri rømme fra den.

Karsten **lusker** stille tilbake til rommet sitt. Han får øye på klementinen med den ensomme nelliken. Han rører den ikke.

Han kaster seg ned på senga og pakker seg godt inn i dyna sammen med Langemann, til de to blir en liten, hard ball. Denne krøllete knuten kan det bli **riktig vanskelig** å åpne.

I dynemørket får Langemann høre mange hemmeligheter.

Vokabularliste til «Lysene vil skinne»

nellikspiker (m): nellik er en type plante; «nellik» betyr egentlig «liten nagle» (nagle er en bolt man bruker for å feste sammen planker); du er meg en fin liten nellik = du er en liten idiot; *nellikspiker* er som en liten «pinne»

stå (ureg.) for døra: være nært forestående; komme snart; påsken står for døra = påsken kommer snart

sitre (v1): dirre; skjelve svakt; han *sitret* av spenning = han skalv av spenning; gleden *sitret* gjennom henne = gleden strømmet gjennom kroppen hennes

forventningen rir (ureg.) ham: han kjenner forventningene fysisk i kroppen – og det er litt overveldende (litt for mye)

kribling (m/f): kløing; prikking; når du er spent, kan du kanskje kjenne en kribling i kroppen – og da har du kanskje også sommerfugler i magen 😊

forestående (adj.): som snart skal skje; den store dagen er nært forestående (brukes ofte sammen med «nært»)

slede (m): kjøretøy på to meier (meier = metallskinnene som er under sleden)

himmelhvelving (m/f): himmelrommets ytre grense tenkt som et slags tak

vrimmel (m): mylder; stor mengde

Mannen står bak en slede, og hundene trekker sleden med stor lyst.

funkle (v1): skinne glimtvis (ikke skinne hele tiden)

om kapp: når man gjør noe om kapp, konkurrerer man, og man forsøker å bli best eller komme først

knakende (adj.): brukt om lyd som kommer fra ved som brenner; brakende

bugnende (adj.): som finnes i stor mengde / nesten for stor mengde

kime (v1, v2): ringe sterkt og uten pause

verkende (adj.): som gjør vondt (grunnet slitasje eller betennelse)

snikende (adj.): som utvikler seg gradvis; som kommer litt og litt og nesten umerkelig

merkverdig (adj.): rar; underlig

ta (ureg.) seg i (å gjøre) noe: oppdage at man gjør noe som er litt overraskende (for en selv)

røske (v1) opp: dra/trekke hardt opp; åpne noe på en litt brutal måte

villmann (m): brutal og hensynsløs person; en person uten kontroll

jommen (adv.): = jo så menn; brukes for å forsterke noe man sier: *jommen* er det deg = det er jo virkelig deg

piple (v1): komme fram litt etter litt (mest brukt om væske)

tyte (v2, ureg.) fram: stikke ut; piple; sive

i stier: på rekker; i små veier

spir (n): øverste spiss på et tårn

raknet (adj.): når en strømpebukse (eller andre tekstiler) har blitt ødelagt, er den raknet; planen raknet = planen gikk i vasken (den ble ikke gjennomført)

luske (v1): gå forsiktig og stille for å ikke bli oppdaget/hørt

riktig (adv.) vanskelig: *veldig* vanskelig

Spørsmål til «Lysene vil skinne»

1. Hva betyr nellikspikerne for Karsten?
2. Hvorfor føler Karsten seg nesten svimmel?
3. Hvilke forventninger har Karsten til morgendagen?
4. Hva tenker Karsten om moren?
5. Hvordan føler Karsten seg når han våkner?
6. Hvilken rolle spiller Langemann i dette?
7. Hvilken lukt tror du Karsten kjenner?
8. Hvilke hemmeligheter tror du Langemann får høre i mørket?
9. Hvilke tema problematiseres i teksten?